2026Z23985

(ingezonden 4 november 2026)

Vragen van het lid Vermeer (BBB) aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de betrouwbaarheid, complexiteit en transparantie van de wettelijk voorgeschreven pensioenscenariosets.

Bent u bekend met het Netspar-onderzoek '*Wijzigingen in de uniforme scenarioset'*, waarin de onderzoekers concluderen dat aanzienlijke veranderingen tussen opeenvolgende DNB-scenariosets slechts gedeeltelijk verklaard kunnen worden door ontwikkelingen op financiële markten en dat model- en parameteronzekerheid eveneens een belangrijke rol spelen? [1]

Deelt u de zorg dat dit problematisch is voor een model dat wettelijk verplicht wordt gebruikt voor belangrijke pensioenberekeningen?

Wie is verantwoordelijk voor het beoordelen en beheersen van deze onzekerheid?

Klopt het dat de onderzoekers laten zien dat de gesimuleerde aandelenvolatiliteit over een horizon van honderd jaar tussen onderzochte kwartaalsets varieert van 15,7% tot 21% per jaar?

Hoe legt u aan pensioendeelnemers uit dat de veronderstelde financiële risico's over tientallen jaren zo sterk kunnen veranderen, terwijl de economische vooruitzichten niet noodzakelijk in vergelijkbare mate zijn gewijzigd?

Acht u dit wenselijk bij een model dat wordt gebruikt voor pensioencommunicatie, keuzebegeleiding en de toetsing van het beleggingsbeleid aan de risicohouding van deelnemers?

Klopt het dat in het CP2022-model de langetermijnniveaus van de stochastische variantiefactor, waaronder $E^{P}[v\infty]$ en EQ $[v\infty]$, niet vooraf worden vastgezet, maar onderdeel zijn van de periodieke kalibratie?

Klopt het dat deze parameters, naast andere modelparameters die de langetermijnvolatiliteit bepalen, mede worden geschat met behulp van marktprijzen van relatief kortlopende financiële instrumenten?

Kunt u uitleggen welke economische rechtvaardiging er is om deze structurele langetermijnparameters ieder kwartaal opnieuw te schatten, terwijl hun waarde van invloed is op de veronderstelde volatiliteit over tientallen jaren?

Welke empirische onderbouwing bestaat er voor de aanname dat veranderingen in actuele optieprijzen informatie bevatten over de volatiliteit over bijvoorbeeld vijftig jaar?

Waarom is niet gekozen voor het vastzetten van deze langetermijnparameters, terwijl dat bij andere grootheden, zoals het langetermijnrendement op aandelen, wel gebeurt?

Bent u bekend met het artikel *Actuarissen: minder netto-profijtproblemen met nieuwe scenarioset*, waarin actuarissen melden dat het netto profijt van jonge slapers bij een pensioenfonds door de overgang naar de scenarioset van 2026-Q3 verbeterde van −22% naar −12%, en in andere gevallen zelfs van −40% naar −20%? [2]

Hoe beoordeelt u dergelijke grote verschillen die uitsluitend ontstaan door het gebruik van een nieuwe scenarioset?

Acht u het verantwoord dat zulke berekeningen mede bepalend kunnen zijn voor de beoordeling van de evenwichtigheid van het invaren en daarmee voor eventuele vermogensverschuivingen tussen generaties?

Hoe moeten pensioenfondsbesturen dergelijke verschillen volgens u wegen bij een besluit dat na het invaren niet meer kan worden teruggedraaid?

Klopt het dat DNB op 22 oktober 2026 heeft gemeld dat meerdere pensioenfondsen sterk gewijzigde transitie-effecten rapporteren door de scenarioset van 2026-Q3, soms buiten de vooraf vastgestelde bandbreedtes? [3]

Klopt het dat DNB hierbij verwijst naar veranderende marktomstandigheden, terwijl de eerdergenoemde Netspar-onderzoekers laten zien dat veranderingen in scenariosets ook voortkomen uit model- en parameteronzekerheid?

Kunt u aangeven welke analyses DNB heeft uitgevoerd om de oorzaken van de gewijzigde transitie-effecten te onderzoeken?

Is bijvoorbeeld berekend wat de gevolgen zijn van uitsluitend het aanpassen van de nominale en reële rentetermijnstructuren, terwijl de overige modelparameters ongewijzigd blijven?

Bent u bereid DNB te verzoeken een dergelijke gevoeligheidsanalyse uit te voeren voor de Q-sets van 2026-Q2, Q3 en Q4, en daarbij ook te onderzoeken in hoeverre de overige verschillen kunnen worden verklaard door gewijzigde marktprijzen van derivaten, dan wel door onzekerheid in de kalibratie?

Kunt u daarbij laten aangeven welke effecten afzonderlijk kunnen worden vastgesteld en welke niet eenduidig van elkaar zijn te onderscheiden?

Bent u bekend met de analyse van Jelle Mensonides ('*Eén kwartaal zonder samenhang: de Q-scenarioset van 2026-Q3'*), waaruit blijkt dat de samenhang tussen rente en inflatie in de Q-set van 2026-Q3 sterk afwijkt van alle vijftien andere onderzochte kwartaalsets en dat in de daaropvolgende Q4-set, gepubliceerd op 15 oktober 2026, de eerdere negatieve samenhang weer is teruggekeerd? [4]

Klopt het dat Mensonides met een gestileerd waarderingsvoorbeeld laat zien dat de afwijkende samenhang tussen rente en inflatie een grote invloed kan hebben op de waarde van voorwaardelijke kasstromen, en dat hij de invloed van de veranderde correlatiestructuur daarbij

onderscheidt van die van de lagere rentevolatiliteit?

Hoe verklaart u dat zulke fundamentele eigenschappen van het model binnen één kwartaal zo sterk kunnen veranderen en vervolgens weer terugkeren?

Heeft DNB onderzocht of de kalibratie van Q3 voldoende stabiel was, bijvoorbeeld door deze met andere beginwaarden en random seeds te herhalen?

Bent u bereid DNB om een inhoudelijke en cijfermatig onderbouwde reactie op deze bevindingen te vragen, inclusief de gevolgen die dergelijke veranderingen kunnen hebben voor daadwerkelijke netto-profijtberekeningen?

Klopt het dat de Netspar-onderzoekers het voor langere tijd vastzetten van bepaalde langetermijnparameters noemen als mogelijke oplossing om de gevoeligheid van scenariosets voor tijdelijke marktbewegingen en kalibratieonzekerheid te beperken?

Waarom worden dergelijke parameters nu ieder kwartaal opnieuw geschat?

Bent u bereid de volgende Commissie Parameters [5] expliciet de opdracht te geven om te onderzoeken welke langetermijnparameters beter voor meerdere jaren kunnen worden vastgezet, in het bijzonder voor de economische P-scenariosets?

Wilt u daarbij laten onderzoeken in hoeverre dit de onverklaarde schommelingen in de uitkomsten beperkt, zonder dat het model daardoor aantoonbaar minder geschikt wordt voor zijn wettelijke toepassingen?

Erkent u dat aan de economische P-scenariosets, die onder meer bedoeld zijn voor pensioenprojecties en beleidstoetsing, wezenlijk andere eisen worden gesteld dan aan de risiconeutrale Q-scenariosets, die worden gebruikt voor financiële waarderingen?

Klopt het dat bij Q-scenario's aansluiting bij actuele marktprijzen van belang is, terwijl bij P-scenario's juist een realistische inschatting van toekomstige economische ontwikkelingen vooropstaat.

Waarom is ervoor gekozen beide scenariosets met één geïntegreerd model te genereren en gezamenlijk te kalibreren?

Acht u het mogelijk dat de eisen die aan de Q-set worden gesteld hierdoor onnodig veel invloed hebben op de P-set, vooral op de lange termijn?

Bent u bereid de volgende Commissie Parameters expliciet te laten onderzoeken of het beter is om P- en Q-scenariosets voortaan met afzonderlijke modellen te genereren, waarbij voor de P-set een aanzienlijk eenvoudiger model met vaste langetermijnparameters zou kunnen worden gebruikt en voor de Q-set een geavanceerder, marktconsistent waarderingsmodel behouden kan blijven?

Welke bezwaren bestaan hiertegen, ook vanuit de huidige eis van consistentie tussen beide kansmaten, en wegen deze bezwaren volgens u op tegen de mogelijke voordelen?

Kan daarbij ook worden onderzocht of de huidige eis van equivalentie tussen P- en Q-scenario's noodzakelijkerwijs betekent dat beide sets met één en hetzelfde model moeten worden gegenereerd?

Klopt het dat de Netspar-onderzoekers niet kunnen vaststellen of numerieke instabiliteit in de kalibratie een rol speelt bij de sterk wisselende scenariosets, omdat de gebruikte schattings- en kalibratieprogrammatuur niet publiek beschikbaar is?

Klopt het dat ook andere partijen, zoals actuarieel adviesbureau Confident, hebben gewezen op het belang van onafhankelijke controle van de modellen? [6]

Vindt u het aanvaardbaar dat een wettelijk voorgeschreven model met zulke grote maatschappelijke en financiële gevolgen niet volledig op zijn kalibratie kan worden gecontroleerd, zelfs niet door onafhankelijke wetenschappelijke onderzoekers?

Klopt het dat de technische modelspecificatie en de resulterende parameters wel openbaar zijn, waardoor derden in beginsel zelf scenario's kunnen simuleren, maar het proces waarmee de parameters worden geschat nog niet onafhankelijk reproduceerbaar is?

Bent u bereid de volgende Commissie Parameters als uitgangspunt mee te geven dat in ieder geval de volledige kalibratiemethodiek en de daarvoor gebruikte programmatuur als open source beschikbaar worden gesteld, inclusief de gehanteerde restricties, optimalisatie-instellingen en validatietests, zodat onafhankelijk kan worden gecontroleerd hoe de parameters tot stand komen en hoe stabiel de schattingen zijn?

Bent u bekend met het antwoord op Kamervraag 26 van 23 april 2024 (Aanhangsel Handelingen 2023–2024, nr. 1573), waarin de toenmalige minister stelde dat de Commissie Parameters de kalibratiemethode zodanig had gedocumenteerd dat deze exact repliceerbaar is? [7]

Kunt u bevestigen of deze uitspraak inhoudt dat een onafhankelijke actuaris zonder aanvullende, niet-openbare toelichting de destijds daadwerkelijk gepubliceerde parameterwaarden vanuit de oorspronkelijke invoerprijzen exact kan narekenen, en kunt u een concrete onafhankelijke reproductie van ten minste de sets 2026-Q2, 2026-Q3 en 2026-Q4 overleggen met de eventuele verschillen tussen gereproduceerde en gepubliceerde parameters?

Bent u bereid voor alle sinds 2023 gepubliceerde P- en Q-scenariosets de werkelijk gebruikte historische kalibratiedata en invoerprijzen, de exacte dataselectie en bewerkingen, en de feitelijk gebruikte kalibratiemethode beschikbaar te laten stellen, inclusief de prijzen van swaptions, inflatiecaps en -floors en aandelenopties, rentecurves, looptijden, uitoefenprijzen, peildata, bronvermeldingen, kalibratiewegingen, doelfunctie, parametergrenzen, startwaarden, optimalisatie-instellingen en stopcriteria?

Kunt u per onderdeel dat niet openbaar kan worden gemaakt precies aangeven waarom niet, welke juridische of contractuele beperking daarvoor geldt en welke gegevens desondanks wel beschikbaar kunnen komen?

Bent u bereid, als volledige openbaarmaking van de historische data of methode niet mogelijk is, onafhankelijke actuarissen en wetenschappelijke onderzoekers onder passende vertrouwelijkheidsvoorwaarden toegang te verlenen tot de volledige oorspronkelijke invoer en de werkelijk gebruikte programmatuur, zodat zij de gepubliceerde parameters van meerdere kwartalen van begin tot eind zelfstandig kunnen reproduceren?

Bent u bereid, als ook die toegang wordt geweigerd, een onafhankelijk onderzoek naar de kalibratiemethode en de feitelijke reproduceerbaarheid te laten uitvoeren, de onderzoekers de benodigde gegevens te verschaffen en de Kamer een openbaar rapport met de gevonden parameterafwijkingen en oorzaken van kwartaalverschillen te sturen?

Zo nee, waarom niet?

Bent u bekend met het antwoord op Kamervraag 27 van 23 april 2024, waarin werd toegezegd dat DNB bij iedere nieuwe scenarioset een overzicht van de belangrijkste veranderingen zou publiceren? [8]

Bent u bereid DNB te verzoeken deze toelichting voortaan uit te breiden met een kwantitatieve analyse van de belangrijkste wijzigingen in marktgegevens en modelparameters en de gevolgen daarvan voor de kenmerken van de scenariosets?

Kunt u daarbij ook laten onderzoeken welke bijdrage de verschillende wijzigingen leveren aan de uitkomsten van enkele gestandaardiseerde pensioenberekeningen, waaronder netto profijt, en welke beperkingen er zijn bij het afzonderlijk vaststellen van die effecten?

Klopt het dat het huidige CP2022-model een groot aantal parameters, stochastische volatiliteit en een complexe gezamenlijke kalibratie van P- en Q-scenario's bevat?

Kunt u aangeven welke aantoonbare meerwaarde deze complexiteit oplevert voor de verschillende wettelijke toepassingen?

Is voldoende onderzocht of een eenvoudiger model vergelijkbare of betere uitkomsten zou opleveren, juist wanneer ook rekening wordt gehouden met model- en parameteronzekerheid?

Bent u bereid de volgende Commissie Parameters nadrukkelijk de opdracht te geven om aanzienlijk eenvoudigere modellen als volwaardig alternatief te onderzoeken, in plaats van het bestaande CP2022-model als vanzelfsprekend uitgangspunt te nemen?

Klopt het dat Netspar-onderzoekers constateren dat verschillende verdedigbare modelkeuzes tot sterk uiteenlopende pensioenuitkomsten kunnen leiden en dat toch bij verschillende wettelijke toepassingen de resultaten van één voorgeschreven scenarioset als uitgangspunt worden

gebruikt?

Acht u het wenselijk dat bijvoorbeeld een beperkte overschrijding van de wettelijke risicomaatstaven aanleiding kan geven om het beleggingsbeleid van een pensioenfonds aan te passen, terwijl een volgende scenarioset mogelijk weer tot een andere conclusie leidt, zonder dat de feitelijke risico's of de risicobereidheid van deelnemers wezenlijk zijn veranderd?

Acht u het voldoende dat pensioenfondsen zelf marges aanhouden om model- en parameteronzekerheid op te vangen, of behoort deze onzekerheid ook expliciet in de wettelijke toetsingssystematiek te worden betrokken?

Bent u bereid te onderzoeken of de regelgeving meer ruimte zou moeten bieden om rekening te houden met modelonzekerheid, bijvoorbeeld door bij de toetsing van de risicohouding een overschrijding in eerste instantie aanleiding te laten zijn voor een nadere beoordeling, in plaats van automatisch voor een beleidswijziging?

Bent u bereid daarbij ook de door de Netspar-onderzoekers besproken *comply or explain*-benadering te onderzoeken?

Bent u, nu is aangekondigd dat in 2027 een nieuwe Commissie Parameters wordt ingesteld, bereid de gesignaleerde problemen met de huidige scenariosystematiek nadrukkelijk te betrekken bij de opdrachtverlening aan deze commissie en daarbij in ieder geval de volgende onderwerpen expliciet te laten onderzoeken:
- Het beperken van onnodige fluctuaties in langetermijnparameters, waaronder het structureel vastzetten van bepaalde parameters.
- Het kritisch beoordelen van de toegevoegde waarde van de huidige modelcomplexiteit, inclusief vergelijking met aanzienlijk eenvoudigere alternatieven.
- Het afzonderlijk modelleren van P- en Q-scenario's, waarbij voor P-scenario's een eenvoudiger model kan worden gehanteerd.
- Het openbaar en open source beschikbaar stellen van de volledige kalibratiemethodiek en kalibratieprogrammatuur, inclusief de bijbehorende validatietests.
- Het expliciet onderzoeken en rapporteren van model-, parameter- en kalibratieonzekerheid, en het zo goed mogelijk onderscheiden daarvan van daadwerkelijke marktontwikkelingen.
- Het evalueren van de geschiktheid van de huidige scenariosystematiek voor de verschillende wettelijke toepassingen en de mogelijkheden om in de regelgeving meer rekening te houden met modelonzekerheid.

Bent u bereid deze onderwerpen expliciet in de opdracht aan de nieuwe Commissie Parameters op te nemen en de Kamer hierover te informeren voordat deze commissie met haar werkzaamheden begint? Zo nee, welke van deze onderwerpen wilt u niet laten onderzoeken, en waarom niet?

Kunt u deze vragen afzonderlijk binnen drie weken beantwoorden en bij de vragen over reproduceerbaarheid en kwartaalverschillen de reeds beschikbare gegevensbestanden, berekeningen en validatie-uitkomsten bijvoegen?

Kunt u, voor zover aanvullend onderzoek nodig is, aangeven wanneer de overige onderzoeksresultaten aan de Kamer kunnen worden verstrekt en per niet te leveren onderdeel motiveren waarom dat niet mogelijk is?

[1] Driessen, J., Nagel, L. en Werker, B. (2025). '*Wijzigingen in de uniforme scenarioset'*. Netspar Industry Paper 2025-13, https://www.netspar.nl/kennisplein/wijzigingen-in-de-uniforme-scenario-set/

[2] PensioenPro, 3 augustus 2026, 'Actuarissen: minder netto-profijtproblemen met nieuwe scenarioset', https://pensioenpro.nl/actuarissen-minder-netto-profijtproblemen-met-nieuwe-scenarioset/

[3] De Nederlandsche Bank, 22 oktober 2026, 'Platform pensioentransitie: nieuwe scenariosets leiden door veranderde marktomstandigheden tot andere uitkomsten', https://www.dnb.nl/nieuws-voor-de-sector/toezicht-2026/q4/transitienieuws-platform-pensioentransitie-nieuwe-scenariosets-leiden-door-veranderde-marktomstandigheden-tot-andere-uitkomsten/

[4] Mensonides, J. (27 oktober 2026). '*Eén kwartaal zonder samenhang: de Q-scenarioset van 2026-Q3'*.

[5] Kamerstuk 32043, nr. 596 (bijlage met documentnummer 2022D50944, inclusief de Technical Appendix waarin de modelspecificatie en kalibratie worden beschreven).

[6] Confident, 10 mei 2024, 'De noodzakelijke aanpassingen van de scenariosets voor een goede pensioencommunicatie', https://www.confidentbv.nl/wp-content/uploads/20240510-De-noodzakelijke-aanpassingen-van-de-scenarioset-voor-een-goede-pensioencommunicatie-1.pdf

[7] N.B. Met *kalibratie* wordt bedoeld het bepalen van de modelparameters op basis van historische gegevens en actuele marktprijzen. *Simulatie* betreft vervolgens het genereren van scenario's op basis van die parameters. De Technische Appendix, waar in antwoord 26 naar wordt verwezen, beschrijft de wiskundige methodiek voor beide stappen. De simulatie is daarmee voor een technisch expert goed onafhankelijk te reproduceren. Voor de kalibratie ligt dat ingewikkelder. Zo is niet volledig inzichtelijk hoe bij de kwartaalupdates marktprijzen worden geselecteerd en verwerkt, hoe rekening wordt gehouden met liquiditeit en bied-laatspreads en welke numerieke optimalisatie-instellingen worden gebruikt. Juist deze praktische keuzes kunnen van invloed zijn op de gevonden parameters. Zonder inzicht in die keuzes, de gebruikte invoergegevens en de feitelijke implementatie is niet zonder meer vast te stellen of de gepubliceerde parameters onafhankelijk kunnen worden gereproduceerd.

[8] Aanhangsel Handelingen II, vergaderjaar 2023-2024, nr. 1573.